

Priorita, která bolí

11.09.2017 - Respekt

Autor: Hana Čápková, Strana: 20

Štítky: školství, IDEA, Daniel Münich, CERGE

Soubory (scany): [1.pdf](#)

Obsah z přepisu příspěvku

Priorita, která bolí

Proč čeští učitelé stále ještě nedostali peníze, které jim tato vláda slíbila

Hana Čápková

Vysmívají se nám,“ zlobí se drobná energická žena a po chvilce dodává: „A nejen nám, ale i dětem, rodičům a dalším generacím, které na tohle doplatí.“ Ředitelka pražské Základní školy Na Smetance Hana Vítová má na mysli vládu, která minulý týden už poněkoličká odložila rozhodnutí, zda vůbec, popřípadě kdy a kolik, dostanou přidáno špatně placení čeští učitelé. Další příležitost mají ministři tohle pondělí. Pokud učitelům nezvýší mzdy, plánují jejich odbory stávku. A soudě podle postoje ministra financí Ivana Pilného (hnutí ANO) se schyluje spíše ke stávce. Minulý pátek totiž rozeslal do světa zprávu, že nejsou peníze.

Nevyzpytatelná politika

Ředitelka Vítová tancům kolem navýšení učitelských platů nerozumí. „Vždyť tato vláda přijala usnesení, že zvýšení učitelských platů je její priorita,“ říká. Cílem bylo, aby se platy učitelů do roku 2020 vyšplhaly o 30 procent nad průměrný plat (ten je zhruba 29 tisíc korun). Aby se tento cíl naplnil, museli by učitelé dostávat každý rok o 15 procent víc.

Právě o toto zvýšení se vládní strany momentálně přetahují. ČSSD a lidovci chtějí učitelům přidat od listopadu 15 procent k tarifu (částce bez odměn) a v příštím roce znovu 15 procent. To by rozpočet vyšlo zhruba na dvě miliardy korun letos a na 13 miliard příští rok. Zároveň se o učitelích licituje v jednom balíku s dalšími státními zaměstnanci (třeba hasiči, policisty nebo nepedagogickými pracovníky ve školství): ti mají dostat přidáno deset procent. Tady už se ČSSD a lidovci neshodnou, první by „zbytku“ chtěli přidat v listopadu a znovu v novém roce, druhí až v novém roce.

Hnutí ANO, které drží rezort financí, nehodlá přidat nikomu. Od začátku bylo proti listopadovému růstu platů, a na konci minulého týdne odmítl ministr Pilný dokonce i zvýšení platů od ledna. Argumentuje tím, že v připravovaném rozpočtu na rok 2018 na něj nejsou peníze. „Všechny rezorty sdělily, že nemohou ve prospěch učitelů ušetřit vůbec nic,“ rozeslal v pátek odpoledne ministr Pilný tiskovou zprávu. „Naopak, mají další nadpožadavky, schodek rozpočtu by se v součtu vyšplhal ke 100 miliardám korun. Pod takové saldo se nemohu podepsat.“ Pak se ale odmlčel a až do pátečního večera od něj nebylo možné dostat odpověď na otázku, proč se při přípravě rozpočtu s růstem učitelských platů – vládní prioritou – nepočítalo a proč teď chce, aby „ve prospěch učitelů“ šetřily zbylé rezorty.

Volebního lídra ČSSD Lubomíra Zaorálka nový rozpočet příliš nezajímá. „Nevíme, jak dopadnou volby, třeba současný návrh rozpočtu na rok 2018 novou sněmovnou ani neprojde,“ říká. O to víc mu však záleží na tom, aby učitelé (stejně jako hasiči nebo policisté) dostali víc už od listopadu. „Ekonomika roste, máme nízkou nezaměstnanost, jedneje, dokud máme možnost,“ prohlašuje Zaorálek. Na rozdíl od Pilného si myslí, že zdroje zde jsou. „Rezorty v průměru každý rok nevyčerpají tak 15 procent svého rozpočtu, můžeme tyhle peníze převést do platů,“ říká. On sám jde na pondělní jednání vlády s tím, že v rozpočtu ministerstva zahraničí našel 120 milionů korun. Tím, že prosadí v pondělí svou, si nicméně Zaorálek rozhodně jist není. „Nevím. Politika je nevyzpytatelná.“

Nízké platy, drahé řešení

Školy ale „nevzpytatelná politika“ už moc nebaví. Hana Vítová má problém sehnat nové učitele a musí být ráda, když jsou kolegové v důchodovém věku ochotni ještě nějaký čas zůstat za katedrou. Ve sboru převažují učitelky, jejichž partner má slušně placenou práci a nízká částka na výplatní pásce je tolik nedrtí. Ti, kteří tohle štěstí nemají, se ohánějí jinde. „Padesátiletý kolega má na výplatní pásce 23 tisíc korun. Hraje na baskytaru, takže si přivydělává hudbou,“ popisuje ředitelka. „A nedávno mi tu osmadvacetiletá učitelka plakala, že už nechce dál bydlet v jediném pokoji sdíleného bytu. Co jí mám říct, když i s odměnou bere 19 tisíc a samostatné bydlení v širším centru města by jí stálo nejméně dvě třetiny platu?“

Tristní stav učitelkých kapes není novinkou. Nejpřesvědčivěji o něm v poslední době referuje ekonom **Daniel Münich** z think tanku **IDEA**. Letos v červnu zveřejnil studii *Nízké platy učitelů: hodně drahé řešení*. Došel v ní k tomu, že platy učitelů tuzemských základních škol jsou – ve srovnání s platy ostatních vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců – nejnižší ze všech zemí EU. Zatímco průměrně si učitel vydělá 86 procent toho, co jiní vysokoškoláci, u nás jen něco přes polovinu jejich příjmu (56 procent).

To se odráží v kvalitě vzdělávání, protože ta se odvíjí od kvality učitelů. Jen málo mladých lidí má chuť zvolit tuhle profesi a ti, kdo jsou „intelektuálně nadprůměrně disponovaní“, už vůbec ne. Na další lámání chleba přichází, když mladí učitelé založí rodinu, řada z nich pak prchá za lépe placenou kariérou. A najít někoho, kdo uspěl v jiném oboru a má chuť změnit kariéru a věnovat se dětem, je dnes podle Münicha úplná rarita. Tisíc důvodů Dobrá zpráva je, že politici si začínají neudržitelnou situaci alespoň uvědomovat. Podle jiné nové Münichovy studie, rozebírající odraz tématu „platy učitelů“ ve volebních programech, všechny strany nízké platy učitelů vidí jako velký problém a slibují je zvýšit (*viz tabulka*). Zvyšování platů je letos podle Münicha ve volebních slibech rozšířenější a silněji akcentované než kdykoli předtím.

Jenže sliby jsou jedna věc a realita druhá. Vláda Bohuslava Sobotky si platy kantorů vytkla jako prioritu, jenže v letech 2014–2016 si učitelé nakonec polepšili o 8,1 procenta, zatímco ostatní vysokoškolsky vzdělaní zaměstnanci dostali přidáno 9,3 procenta, nůžky se tak ještě víc otevřely. Jak se to stalo? „Honili jsme řadu věcí a na učitele zapomínali. Jednou byla prioritou bezpečnost, přidali jsme policistům, podruhé obrana, přidali jsme armádě,“ přiznává Zaorálek a vtipkuje: „Jednou sucho, pak zas vlhko... Vláda co chvíli řešila nějaké kalamity a politická shoda, že učitelé jsou priorita, zde nebyla.“

Poslanec hnutí ANO Jiří Zlatuška přidává další praktické důvody. Učitelů je obrovský počet, i malé zvýšení platu proto znamená pro rozpočet velkou částku. Navíc kdykoli se začalo mluvit o růstu pro učitele, vždy někdo přispěchal s tím, že přidáno by měli dostat i ostatní zaměstnanci veřejného sektoru. Ale hlavně, první ministr školství za ČSSD Marcel Chládek, který musel odejít kvůli podezření, že šikanoval své podřízené, nebyl podle Zlatušky zrovna partner, za nějž by chtěl „orodovat“. „Myslím, že on sám dokonce ani žádný požadavek na podstatný růst platů neformuloval,“ říká poslanec. „Aby se něco pohnulo, rezort by musel vést celé volební období někdo, kdo má vizi a je respektovaný, nejlépe by měl být zároveň místopředsedou vlády.“

Daniel Münich připomíná, že za bídu učitelského stavu rozhodně nemohou jen politici. „Snadno se to svede na ně,“ říká a podtrhuje známý fakt, že politici bedlivě sledují přání voličů a občas se i bezhlavě snaží splnit, co jim na očích vidí. „Není to o hloupých politicích, ale spíš o tom, že společnost platy učitelů nevnímala jako žádný velký problém.“ Zároveň jsou podle něho učitelské odbory v porovnání s jinými mírné, trpělivé a ochotné donekonečna vyjednávat.

Tentokrát se školské odbory smířily s tím, že vláda odložila rozhodnutí o platech nejdřív z července na srpen, pak na první den školy a potom ještě o týden. Jejich šéf František Dobšík říká, že když vláda toto pondělí nerozhodne, počkají ještě další týden. Pak už prý ale stávka – jednodenní s opravdu zavřenými dveřmi škol – bude.

X

www.ResPekt.cz/audlo

Sliby chyby S čím jdou jednotlivé politické strany letos do voleb

Hnutí ANO není zahrnuto, protože v době zpracování studie dva měsíce před volbami nebyl jeho volební program zveřejněn. Jeho představitelé ale mluví o tom, že by učitel měl brát 150 procent průměrného platu. Podobně se v tabulce neobjevuje ani KSČM, z jejich programu nelze navýšení učitelových platů kvantifikovat.

ZDROJ: **IDEA**, **CERGE-EI**

fokus

Priorita, která bolí

Proč čeští učitelé stále ještě nedostali peníze, které jim tato vláda slíbila

HANA ČÁPOVÁ

Vysmívají se nám,“ zlobí se drobná energická žena a po chvílice dodává: „A nejen nám, ale i dětem, rodičům a dalším generacím, které na tohle doplatí.“ Ředitelka pražské Základní školy Na Smetance Hana Vítová má na mysli vládu, která minulý týden už poněkoličká odložila rozhodnutí, zda vůbec, popřípadě kdy a kolik, dostanou přidáno špatně placení čeští učitelé. Další příležitost mají ministři tohle pondělí. Pokud učitelům nezvýší mzdy, plánují jejich odbory stávkou. A soudě podle postoje ministra financí Ivana Pilného (hnutí ANO) se schyluje spíše ke stávce. Minulý pátek totiž rozeslal do světa zprávu, že nejsou peníze.

Nevyzpytatelná politika

Ředitelka Vítová tancům kolem navýšení učitelových platů nerozumí. „Vždyť tato vláda přijala usnesení, že zvýšení učitelových platů je její priorita,“ říká. Cílem bylo, aby se platy učitelů do roku 2020 vyšplhaly o 30 procent nad průměrný plat (ten je zhruba 29 tisíc korun). Aby se tento cíl naplnil, museli by učitelé dostávat každý rok o 15 procent víc.

Právě o toto zvýšení se vládní strany momentálně přetahují. ČSSD a lidovci chtějí učitelům přidat od listopadu 15 procent k tarifu (částec bez odměn) a v příštím roce znovu 15 procent. To by rozpočet vyšlo zhruba

na dvě miliardy korun letos a na 13 miliard příští rok. Zároveň se o učitelích licituje v jednom balíku s dalšími státními zaměstnanci (třeba hasiči, policisty nebo nepedagogickými pracovníky ve školství): ti mají dostat přidáno deset procent. Tady už se ČSSD a lidovci neshodnou, první by „zbytku“ chtěli přidat v listopadu a znovu v novém roce, druzí až v novém roce.

Hnutí ANO, které drží rezort financí, nehodlá přidat nikomu. Od začátku bylo proti listopadovému růstu platů, a na konci minulého týdne odmítl ministr Pilný dokonce i zvýšení platů od ledna. Argumentuje tím, že v připravovaném rozpočtu na rok 2018 na něj nejsou peníze. „Všechny rezorty sdělily, že nemohou ve prospěch učitelů ušetřit vůbec nic,“ rozeslal v pátek odpoledne ministr Pilný tiskovou zprávu. „Naopak, mají další nadpožadavky, schodek rozpočtu by se v součtu vyšplhal ke 100 miliardám korun. Pod takové saldo se nemohu podepsat.“ Pak se ale odmlčel a až do pátečního večera od něj nebylo možné dostat odpověď na otázku, proč se při přípravě rozpočtu s růstem učitelových platů

– vládní prioritou – nepočítalo a proč teď chce, aby „ve prospěch učitelů“ šetřily zbylé rezorty.

Volebního lídra ČSSD Lubomíra Zaorálka nový rozpočet příliš nezajímá. „Nevíme, jak dopadnou volby, třeba současný návrh rozpočtu

na rok 2018 novou sněmovnou ani neprojde,“ říká. O to víc mu však záleží na tom, aby učitelé (stejně jako hasiči nebo policisté) dostali víc už od listopadu. „Ekonomika roste, máme nízkou nezaměstnanost, jedněme, dokud máme možnost,“ prohlašuje Zaorálek. Na rozdíl od Pilného si myslí, že zdroje zde jsou. „Rezorty v průměru každý rok nevyčerpají tak 15 procent svého rozpočtu, můžeme tyhle peníze převést do platů,“ říká. On sám jde na pondělní jednání vlády s tím, že v rozpočtu ministerstva zahraničí našel 120 milionů korun. Tím, že prosadí v pondělí svou, si nicméně Zaorálek rozhodně jist není. „Nevím. Politika je nevyzpytatelná.“

Nízké platy, drahé řešení

Školy ale „nevyzpytatelná politika“ už moc nebaví. Hana Vítová má problém sehnat nové učitele a musí být ráda, když jsou kolegové v důchodovém věku ochotni ještě nějaký čas zůstat za katedrou. Ve sboru převažují učitelky, jejichž partner má slušně placenou práci a nízká částka na výplatní páse je tolik nedrtí. Ti, kteří tohle štěstí nemají, se ohánějí jinde. „Padesátiletý kolega má na výplatní páse 23 tisíc korun. Hraje na baskytaru, takže si přivydělává hudbou,“ popisuje ředitelka. „A nedávno mi tu osmadvacetiletá učitelka plakala, že už nechce dál bydlet v jediném pokoji sdíleného bytu. Co jí mám říct, když i s odměnou bere 19 tisíc a samostatně bydlení v širším centru města by jí stálo nejméně dvě třetiny platu?“

NENÍ TO JEN
O HLOUPÝCH
POLITICÍCH, ALE
O TOM, CO CHTĚJÍ
VOLIČI

Tristní stav učitelských kapes není novinkou. Nejpřesvědčivěji o něm v poslední době referuje ekonom Daniel Münich z think tanku IDEA. Letos v červnu zveřejnil studii *Nízké platy učitelů: hodně drabě řešení*. Došel v ní k tomu, že platy učitelů tuzemských základních škol jsou – ve srovnání s platy ostatních vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců – nejnižší ze všech zemí EU. Zatímco průměrně si učitel vydělá 86 procent toho, co jiní vysokoškoláci, u nás jen něco přes polovinu jejich příjmu (56 procent).

To se odráží v kvalitě vzdělávání, protože ta se odvíjí od kvality učitelů. Jen málo mladých lidí má chuť zvolit tuhle profesi a ti, kdo jsou „intelektuálně nadprůměrně disponovaní“, už vůbec ne. Na další lámání chleba přichází, když mladí učitelé založí

strany nízké platy učitelů vidí jako velký problém a slibují je zvýšit (*viz tabulka*). Zvyšování platů je letos podle Münicha ve volebních slibech rozšířenější a silněji akcentované než kdykoli předtím.

Jenže sliby jsou jedna věc a realita druhá. Vláda Bohuslava Sobotky si platy kantorů vytkla jako prioritu, jenže v letech 2014–2016 si učitelé nakonec polepšili o 8,1 procenta, zatímco ostatní vysokoškolsky vzdělaní zaměstnanci dostali přidáno 9,3 procenta, nůžky se tak ještě víc otevřely. Jak se to stalo? „Honili jsme řadu věcí a na učitele zapomínali. Jednou byla prioritou bezpečnost, přidali jsme policistům, podruhé obrana, přidali jsme armádě,“ přiznává Zaořílek a vtipkuje: „Jednou sucho, pak zas vlhko... Vláda co chvíli řešila nějaké kalamity a politická shoda, že učitelé jsou priorita, zde nebyla.“

partner, za nějž by chtěl „orodovat“. „Myslím, že on sám dokonce ani žádný požadavek na podstatný růst platů neformuloval,“ říká poslanec. „Aby se něco pohnulo, rezort by musel vést celé volební období někdo, kdo má vizi a je respektovaný, nejlépe by měl být zároveň místopředsedou vlády.“

Daniel Münich připomíná, že za bídu učitelského stavu rozhodně nemohou jen politici. „Snadno se to svede na ně,“ říká a podtrhuje známý fakt, že politici bedlivě sledují přání voličů a občas se i bezhlavě snaží splnit, co jim na očích vidí. „Není to o hloupých politicích, ale spíš o tom, že společnost platy učitelů nevnímala jako žádný velký problém.“ Zároveň jsou podle něho učitelé odbory v porovnání s jinými mírné, trpělivé a ochotné donekonečna vyjednat.

Sliby chyby

S čím jdou jednotlivé politické strany letos do voleb

	Slibované navýšení učitelských platů vůči současnosti (%)	Roční navýšení nákladů pro státní rozpočet (mld. Kč)	Kolik by učitelé brali oproti ostatním vysokoškolákům (%)
ČSSD	18	12	66
KDU-ČSL	18	12	66
ODS	18	12	66
Piráti	20	13	67
STAN	52	35	85
SZ	18	12	66
TOP 09	30	20	73
SPD	18	12	66

ZDROJ: IDEA, CERGE-EI

Hnutí ANO není zahrnuto, protože v době zpracování studie dva měsíce před volbami nebyl jeho volební program zveřejněn. Jeho představitelé ale mluví o tom, že by učitel měl brát 150 procent průměrného platu. Podobně se v tabulce neobjevuje ani KSČM, z jejich programu nelze navýšení učitelských platů kvantifikovat.

rodinu, řada z nich pak prchá za lépe placenou kariérou. A najít někoho, kdo uspěl v jiném oboru a má chuť změnit kariéru a věnovat se dětem, je dnes podle Münicha úplná rarita.

Tisíc důvodů

Dobrá zpráva je, že politici si začínají neudržitelnou situaci alespoň uvědomovat. Podle jiné nové Münichovy studie, rozebírající odraz tématu „platy učitelů“ ve volebních programech, všechny

Poslanec hnutí ANO Jiří Zlatuška přidává další praktické důvody. Učitelů je obrovský počet, i malé zvýšení platu proto znamená pro rozpočet velkou částku. Navíc kdykoli se začalo mluvit o růstu pro učitele, vždy někdo přispěchal s tím, že přidáno by měli dostat i ostatní zaměstnanci veřejného sektoru. Ale hlavně, první ministr školství za ČSSD Marcel Chládek, který musel odejít kvůli podezření, že šikanoval své podřízené, nebyl podle Zlatušky zrovna

Tentokrát se školské odbory smířily s tím, že vláda odložila rozhodnutí o platech nejdřív z července na srpen, pak na první den školy a potom ještě o týden. Jejich šéf František Dobšík říká, že když vláda toto pondělí nerozhodne, počkají ještě další týden. Pak už prý ale stávka – jednodenní s opravdu zavřenými dveřmi škol – bude. ●

WWW.RESPEKT.CZ/AUDIO